

Μοντελοποίηση Υπολογισμού

- Γραμματικές
- Πεπερασμένα Αυτόματα
- Κανονικές Εκφράσεις

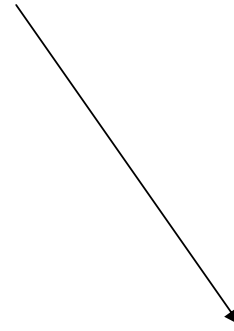
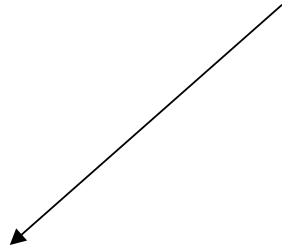
Προβλήματα - Υπολογιστές

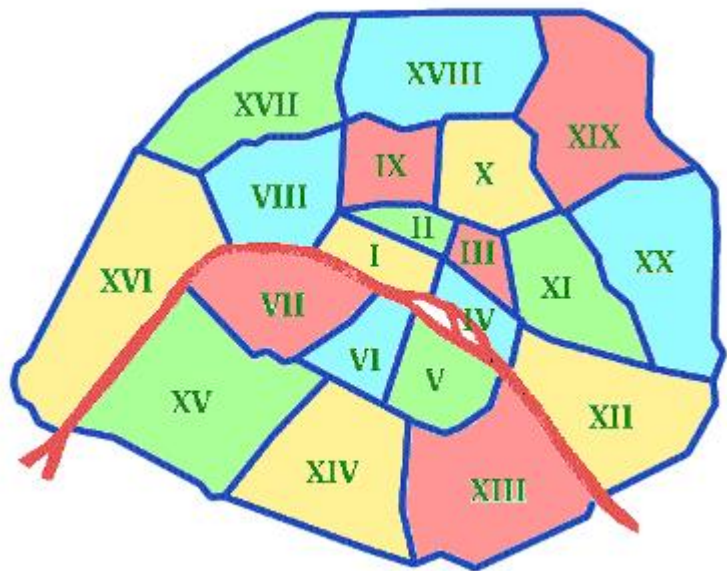
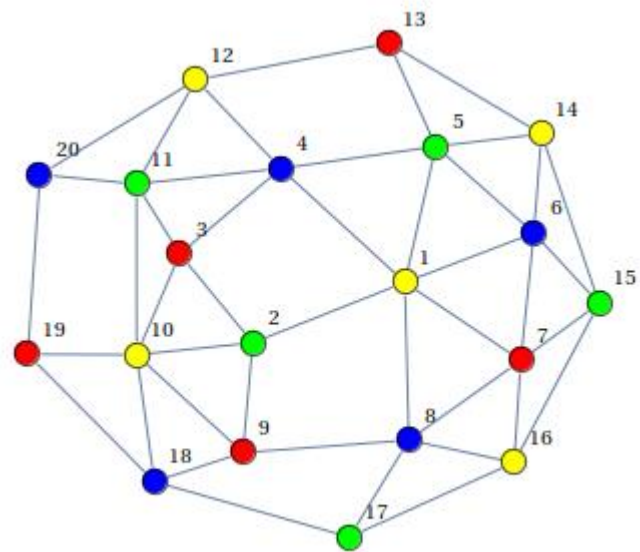
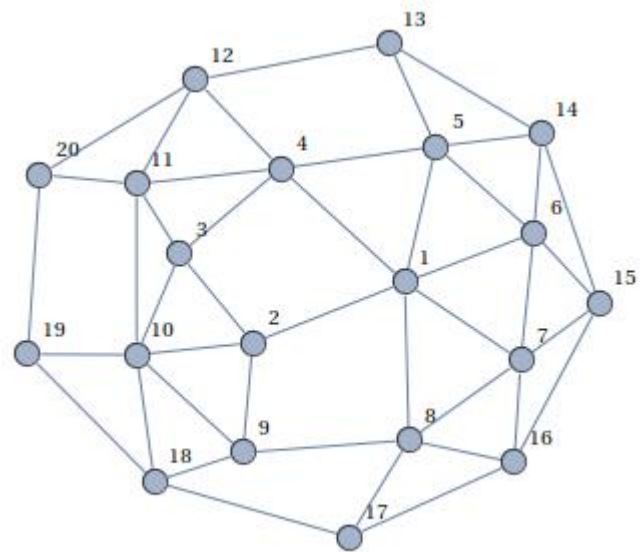
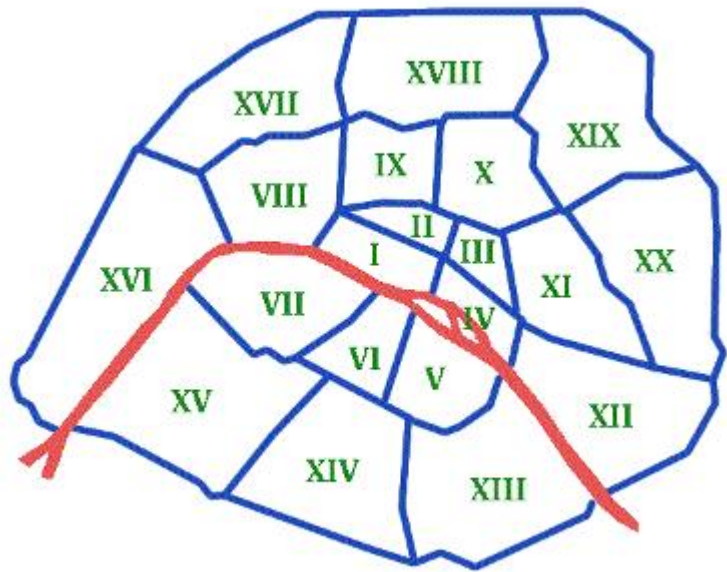
- Δεδομένου ενός προβλήματος υπάρχουν 2 σημαντικά ερωτήματα:
  - Μπορεί να επιλυθεί με χρήση υπολογιστή;
  - Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Για να απαντηθούν τα ερωτήματα αυτά χρησιμοποιούνται **μοντέλα υπολογισμού**

Μοντελοποίηση

- Αφαιρετική αναπαράσταση **πραγματικότητας**

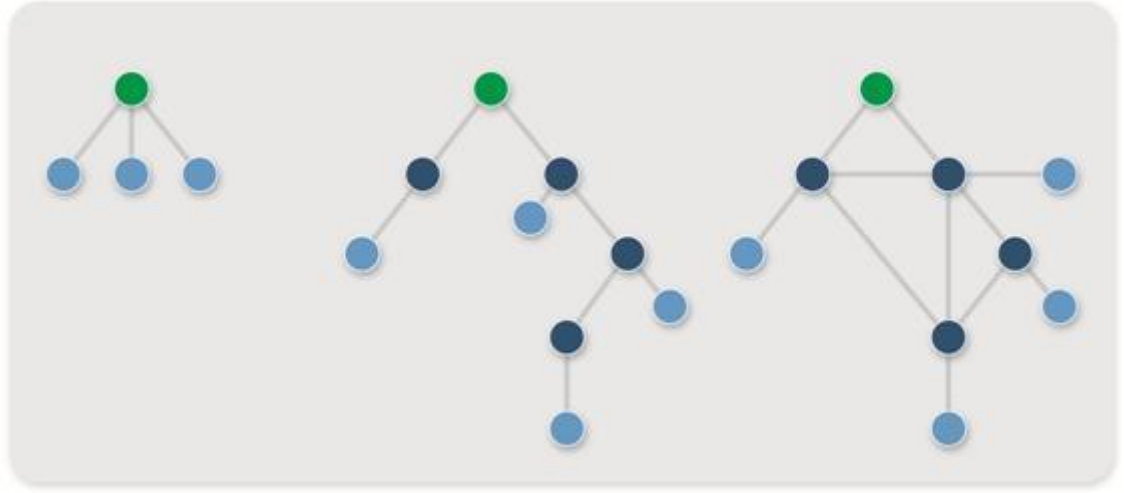
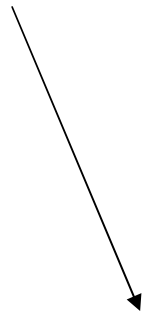
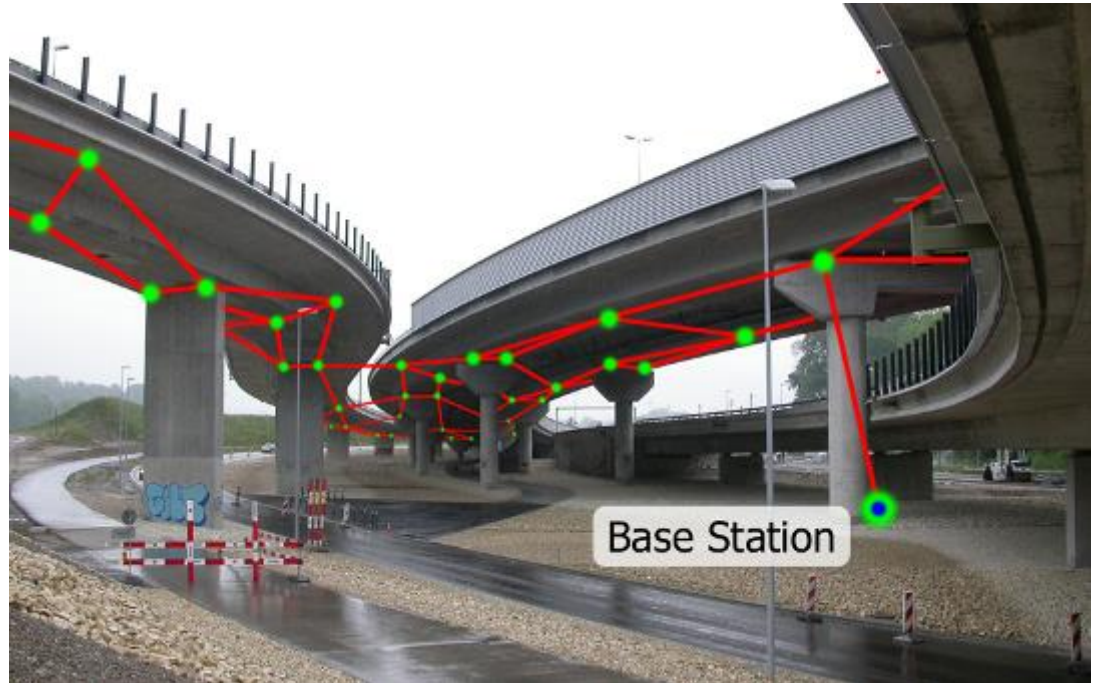
Υπολογιστική επιστήμη και πολιτισμός - Γραμματικές

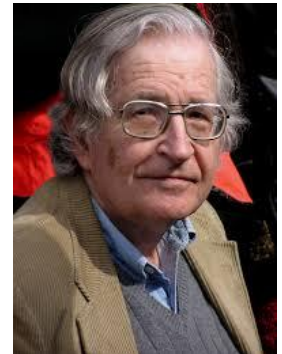
τήμη και πολ

Υπολογιστική επιστήμη και πολιτισμός - Γραμματικές

Μοντέλα υπολογισμού

- Στο πλαίσιο του μαθήματος, θα ασχοληθούμε με:
  - **Γραμματικές**: χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία των λέξεων μιας γλώσσας και τον προσδιορισμό του αν μια λέξη ανήκει σε κάποια γλώσσα (Noam Chomsky, δεκαετία 1950)
    - **Κανονικές εκφράσεις**: ειδική κατηγορία “πολύ απλών” γραμματικών
  - **Πεπερασμένα αυτόματα**: Αφηρημένες (όχι απτές) κατασκευές με πεπερασμένο πλήθος καταστάσεων, περιορισμένη μνήμη και μία έξοδο
    - Χρησιμοποιούνται σα μοντέλα για την κατασκευή αυτόματων μηχανών πώλησης, καθυστέρησης, αναγνώρισης γλωσσών, αναζήτηση προτύπων, επεξεργασία συμβολοσειρών
  - Τα σύνολα (λέξεων) που αναγνωρίζονται από πεπερασμένα αυτόματα είναι ακριβώς τα σύνολα που παράγονται από ορισμένο είδος γραμματικής (κανονικές εκφράσεις)

Γραμματικές

Γλώσσες και Γραμματικές

- Οι **λέξεις** της ελληνικής **γλώσσας** (και γενικότερα οποιασδήποτε γλώσσας) συνδυάζονται με διάφορους τρόπους
  - Ο, βάτραχος, γράφει, καθαρά
- Η **γραμματική** της ελληνικής γλώσσας καθορίζει αν ο συνδυασμός λέξεων αποτελεί πρόταση που ισχύει
  - Ο βάτραχος γράφει καθαρά: **OK**
  - Γράφει βάτραχος ο καθαρά: **X**
  - Ο καθαρά βάτραχος γράφει: **X**
  - ...
- Μας νοιάζει η **σύνταξη** και όχι η σημασιολογία

Γλώσσες και Γραμματικές

- Σύνταξη φυσικής γλώσσας (π.χ., ελληνικά, αγγλικά, ισπανικά, ...): εξαιρετικά πολύπλοκη
  - Φαίνεται ότι δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν όλοι οι κανόνες σύνταξης μιας φυσικής γλώσσας
- Έρευνα για αυτόματη μετάφραση γλώσσας →
Τυπική γλώσσα
  - Καθορίζεται από **σαφώς ορισμένο σύνολο κανόνων σύνταξης**
    - Εφαρμογές: γλωσσολογία, γλώσσες προγραμματισμού, μελέτη δυσκολίας (=πολυπλοκότητας) προβλημάτων
  - Οι προτάσεις μιας **τυπικής γλώσσας** περιγράφονται με χρήση μιας **γραμματικής**

Γλώσσες και Γραμματικές

- Ενδιαφέρουσες ερωτήσεις:
  - Πώς αποφασίζουμε αν ένας συνδυασμός λέξεων μιας τυπικής γλώσσας αποτελεί συντακτικά σωστή πρόταση της γλώσσας αυτής;
  - Πώς παράγονται συντακτικά ορθές προτάσεις μιας τυπικής γλώσσας;

Παράδειγμα

1. πρόταση αποτελείται από φράση ουσιαστικού που ακολουθείται από φράση ρήματος
2. πρόταση ουσιαστικού αποτελείται από άρθρο που ακολουθείται από επίθετο που ακολουθείται από ουσιαστικό, ή
3. πρόταση ουσιαστικού αποτελείται από άρθρο που ακολουθείται από ουσιαστικό
4. πρόταση ρήματος αποτελείται από ρήμα που ακολουθείται από επίρρημα, ή
5. πρόταση ρήματος αποτελείται από ρήμα
6. άρθρο είναι το *a* (ένα)
7. άρθρο είναι το *the* (το)
8. επίθετο είναι το *large* (μεγάλο), ή
9. επίθετο είναι το *hungry* (πεινασμένος)
10. ουσιαστικό είναι το *rabbit* (λαγός), ή
11. ουσιαστικό είναι το *mathematician* (μαθηματικός)
12. ρήμα είναι το *eats* (τρώει), ή
13. ρήμα είναι το *hops* (πηδάει)
14. επίρρημα είναι το *quickly* (γρήγορα), ή
15. επίρρημα είναι το *wildly* (τρελλά).

πρόταση
φράση ουσιαστικού φράση ρήματος
άρθρο επίθετο ουσιαστικό φράση ρήματος
άρθρο επίθετο ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the επίθετο ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the large ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the large rabbit ρήμα επίρρημα
the large rabbit hops επίρρημα
the large rabbit hops quickly **ok**

a hungry mathematician eats wildly **Ok**
a large mathematician hops **Ok**
the rabbit eats quickly **Ok**
the quickly eats mathematician **X**

Ορολογία

- **Αλφάβητο (Σ)**: μη κενό, πεπερασμένο σύνολο στοιχείων που ονομάζονται σύμβολα
- **Λέξη (w)**: συμβολοσειρά πεπερασμένου μήκους με στοιχεία του Σ
  - **Κενή συμβολοσειρά (ϵ)**: συμβολοσειρά που δεν περιέχει σύμβολα ($\Rightarrow$ έχει μήκος 0)
- **Σ^*** : το σύνολο των λέξεων που ορίζονται στο αλφάβητο Σ
- **Γλώσσα ορισμένη στο αλφάβητο Σ** : υποσύνολο του Σ^*
  - **Υποσύνολο συνόλου A** : σύνολο με κάποια (όλα ή όχι όλα) στοιχεία του A
  - **Γνήσιο υποσύνολο συνόλου A** : σύνολο με κάποια (όχι όλα) στοιχεία του A
- **ΠΡΟΣΟΧΗ**: $\epsilon \neq \emptyset$
  - ϵ : **λέξη** με κανένα σύμβολο
  - $\emptyset$: **σύνολο** με κανένα στοιχείο
  - $\{\epsilon\}$: σύνολο που περιέχει ένα μόνο στοιχείο, τη λέξη ϵ

Γλώσσες

- Σύνολα λέξεων
- Καθορίζονται με:
  - καταγραφή όλων των λέξεων της γλώσσας
  - καταγραφή κριτηρίων που πρέπει να ικανοποιεί μια λέξη για να ανήκει στη γλώσσα
  - χρήση μιας **γραμματικής**

Γραμματική

- Μια γραμματική G ορίζεται ως μία τετράδα (V, Σ, R, S)
  - V : σύνολο **μεταβλητών** ή μη τερματικών συμβόλων, δηλ., στοιχείων που μπορούν να αντικατασταθούν από άλλες μεταβλητές ή/και σύμβολα του αλφαβήτου
  - Σ : **αλφάβητο** ή σύνολο τερματικών συμβόλων (γιατί δε μπορούν να αντικατασταθούν από κάτι άλλο)
  - R : σύνολο **κανόνων** της μορφής $A \rightarrow (V \cup \Sigma)^*$
    - Οι κανόνες δείχνουν πώς μπορούν να αντικατασταθούν οι μεταβλητές
    - Αντικαθίστανται με ακολουθίες μεταβλητών και τερματικών συμβόλων
  - $S \in V$: **αρχική μεταβλητή**
- Η γλώσσα που παράγει η γραμματική G συμβολίζεται με $L(G)$

Παράδειγμα

1. πρόταση αποτελείται από **φράση ουσιαστικού** που ακολουθείται από **φράση ρήματος**
2. **πρόταση ουσιαστικού** αποτελείται από **άρθρο** που ακολουθείται από **επίθετο** που ακολουθείται από **ουσιαστικό**, ή
3. **πρόταση ουσιαστικού** αποτελείται από **άρθρο** που ακολουθείται από **ουσιαστικό**
4. **πρόταση ρήματος** αποτελείται από **ρήμα** που ακολουθείται από **επίρρημα**, ή
5. **πρόταση ρήματος** αποτελείται από **ρήμα**
6. άρθρο είναι το *a* (ένα)
7. άρθρο είναι το *the* (το)
8. επίθετο είναι το *large* (μεγάλο), ή
9. επίθετο είναι το *hungry* (πεινασμένος)
10. ουσιαστικό είναι το *rabbit* (λαγός), ή
11. ουσιαστικό είναι το *mathematician* (μαθηματικός)
12. ρήμα είναι το *eats* (τρώει), ή
13. ρήμα είναι το *hops* (πηδάει)
14. επίρρημα είναι το *quickly* (γρήγορα), ή
15. επίρρημα είναι το *wildly* (τρελλά).

πρόταση

φράση ουσιαστικού φράση ρήματος
άρθρο επίθετο ουσιαστικό φράση ρήματος
άρθρο επίθετο ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the επίθετο ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the large ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the large rabbit ρήμα επίρρημα
the large rabbit hops επίρρημα
the large rabbit hops quickly

«

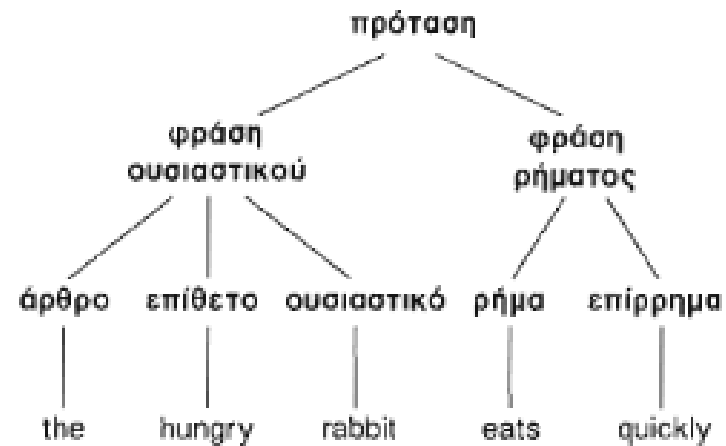
»:

:

:

Αναπαράσταση παραγωγών

πρόταση
φράση ουσιαστικού φράση ρήματος
άρθρο επίθετο ουσιαστικό φράση ρήματος
άρθρο επίθετο ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the επίθετο ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the large ουσιαστικό ρήμα επίρρημα
the large rabbit ρήμα επίρρημα
the large rabbit hops επίρρημα
the large rabbit hops quickly

:

Παράδειγμα

Δίνεται γραμματική $G = (V, \Sigma, R, S)$ με

- ▶ $V = \{S\}$
- ▶ $\Sigma = \{a, b\}$
- ▶ $R = \{S \rightarrow aSb, S \rightarrow \epsilon\}$
- ▶ Μια δυνατή παραγωγή είναι η:
$$S \xRightarrow{S \rightarrow aSb} aSb \xRightarrow{S \rightarrow aSb} aaSbb \xRightarrow{S \rightarrow \epsilon} aa bb$$
- ▶ $L(G) = \{a^n b^n : n \geq 0\}$

Παράδειγμα

- $G = \{V, \Sigma, R, S\}$ με
  - $V = \{S, A\}$
  - $\Sigma = \{a, b\}$
  - $R = \{S \rightarrow aA \mid b, A \rightarrow aa\}$
  - $S = S$
- Ποια είναι η γλώσσα, $L(G)$, της γραμματικής αυτής;
  - $L(G) = \{b, aaa\}$

Παράδειγμα

- $G = \{V, \Sigma, R, S\}$ με
  - $V = \{S\}$
  - $\Sigma = \{0, 1\}$
  - $R = \{S \rightarrow 11S \mid 0\}$
  - $S = S$
- Ποια είναι η γλώσσα, $L(G)$, της γραμματικής αυτής;
  - $L(G)$ είναι το σύνολο των δυαδικών συμβολοσειρών που ξεκινούν με άρτιο πλήθος 1 και καταλήγουν σε 0

Παράδειγμα

- Να δοθεί γραμματική που να παράγει τη γλώσσα $\{0^n 1^n \mid n=0,1,2,\dots\}$
- $S \rightarrow 0S1 \mid \varepsilon$

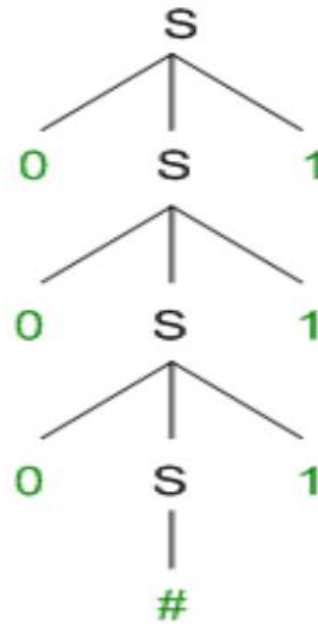
Παράδειγμα

- Να δοθεί γραμματική που να παράγει τη γλώσσα $\{0^m 1^n \mid m, n: \text{μη αρνητικοί ακέραιοι}\}$
- $S \rightarrow AT$
- $A \rightarrow 0A \mid \varepsilon$
- $T \rightarrow 1T \mid \varepsilon$

Παράδειγμα

- Να δοθεί γραμματική που να παράγει τη γλώσσα $\{0^n \# 1^n \mid n=0,1,2,\dots\}$
- $S \rightarrow 0S1 \mid \#$

Παράδειγμα

Δένδρο παραγωγής για τη συμβολοσειρά 000#111 από τη γραμματική G με $R = \{S \rightarrow 0S1, S \rightarrow \#\}$

Παράδειγμα

Δίνεται γραμματική $G = (V, \Sigma, R, S)$ με

- ▶ $V = \{S\}$
- ▶ $\Sigma = \{a, b\}$
- ▶ $R = \{S \rightarrow aSb, S \rightarrow SS, S \rightarrow \epsilon\}$ (εναλλακτικά:
 $R = \{S \rightarrow aSb | SS | \epsilon\}$)
- ▶ Η G παράγει συμβολοσειρές της μορφής:
 $ab, aabb, aaaaaabb, aababbb, \dots$
- ▶ Θέτοντας $a = ($ και $b =)$, παρατηρούμε ότι η $L(G)$ είναι η γλώσσα των εμφωλευμένων (nested) παρενθέσεων.

Παράδειγμα

Δίνεται γραμματική $G = (V, \Sigma, R, S)$ με

- ▶ $V = \{S\}$
- ▶ $\Sigma = \{(\,)\}$
- ▶ $R = \{S \rightarrow (S), S \rightarrow SS, S \rightarrow \epsilon\}$ (εναλλακτικά:
 $R = \{S \rightarrow (S) \mid SS \mid \epsilon\}$)
- ▶ $S \xRightarrow{S \rightarrow SS} SS \xRightarrow{S \rightarrow (S)} S(S) \xRightarrow{S \rightarrow (S)} S((S)) \xRightarrow{S \rightarrow \epsilon} S(()) \xRightarrow{S \rightarrow (S)} (S)() \xRightarrow{S \rightarrow \epsilon} ()()$
- ▶ $S \xRightarrow{S \rightarrow SS} SS \xRightarrow{S \rightarrow (S)} (S)S \xRightarrow{S \rightarrow \epsilon} ()S \xRightarrow{S \rightarrow (S)} ()(S) \xRightarrow{S \rightarrow (S)} ()((S)) \xRightarrow{S \rightarrow \epsilon} ()()$

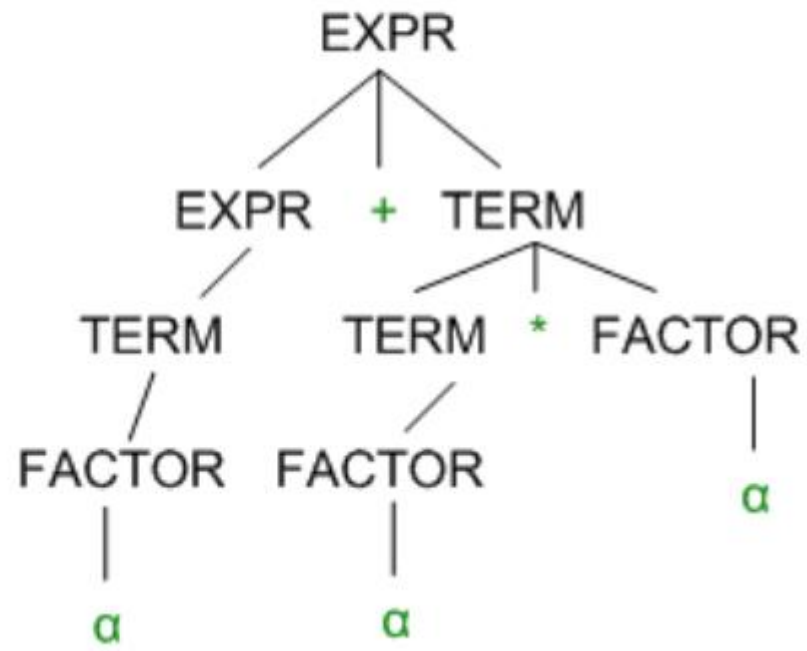
Παράδειγμα

Δίνεται γραμματική $G = (V, \Sigma, R, S)$ με

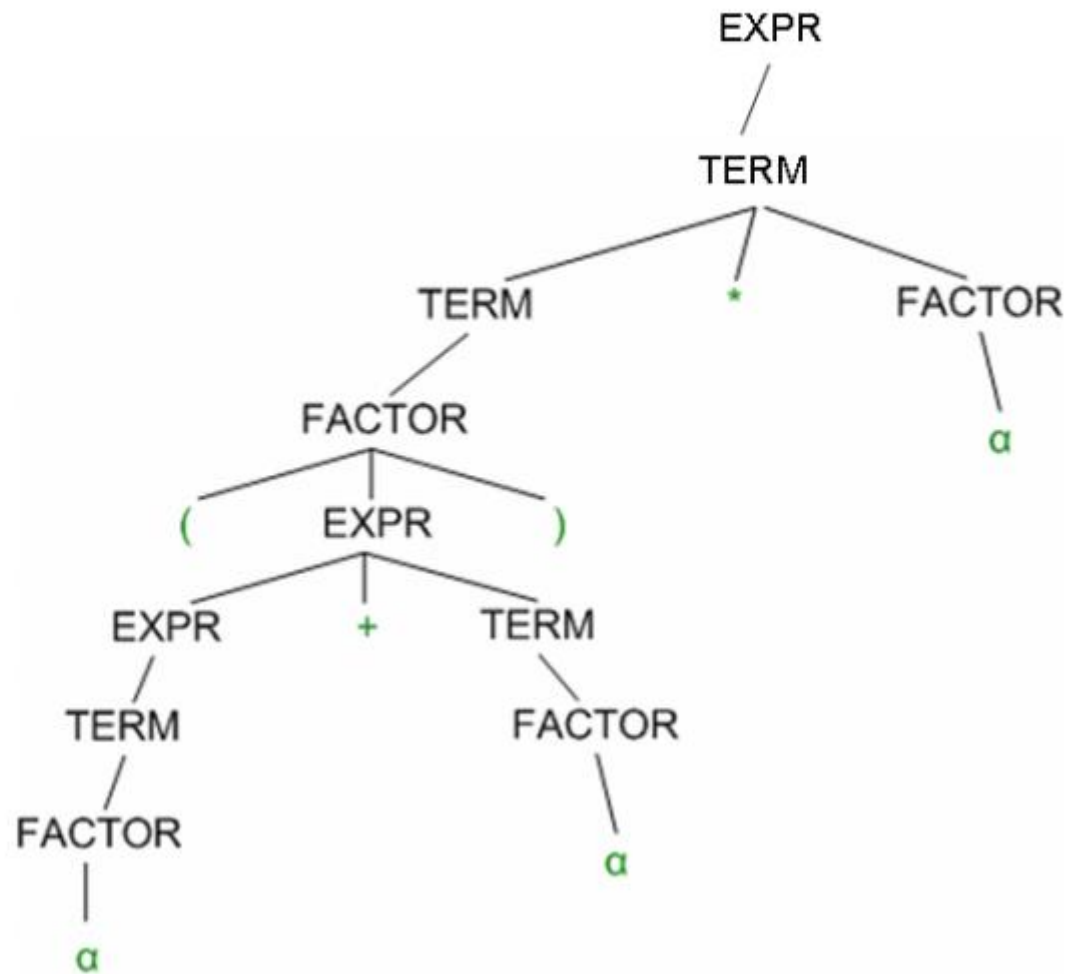
- ▶ $V = \{EXPR, TERM, FACTOR\}$
- ▶ $\Sigma = \{\alpha, +, *, (,)\}$
- ▶ $R = \{EXPR \rightarrow EXPR + TERM \mid TERM, TERM \rightarrow TERM * FACTOR \mid FACTOR, FACTOR \rightarrow (EXPR) \mid \alpha\}$

Πώς παράγονται οι συμβολοσειρές $\alpha + \alpha * \alpha$ και $(\alpha + \alpha) * \alpha$;

$\alpha + \alpha * \alpha$

$$(\alpha + \alpha) * \alpha$$

Παραδείγματα

Δώστε γραμματική για τις παρακάτω γλώσσες:

▶ $L = \{a^n b, n \geq 1\}$

$$S \rightarrow aS | ab$$

▶ $L = \{a^m b^n c^k, k = m + n, k, m, n \geq 0\}$

$$S \rightarrow aSc | D$$

$$D \rightarrow bDc | \epsilon$$

Παραδείγματα

Να κατασκευαστεί γραμματική για τη γλώσσα:

$$\{xx^R \mid x \in (0 \cup 1)^*\}$$

$$S \rightarrow \epsilon \mid 0S0 \mid 1S1$$

Να κατασκευαστεί γραμματική για τη γλώσσα των παλίνδρομων συμβολοσειρών στο αλφάβητο

$$\Sigma = \{0, 1\}$$

$$S \rightarrow \epsilon \mid 0 \mid 1 \mid 0S0 \mid 1S1$$

Να κατασκευαστεί γραμματική για τη γλώσσα:

$$\{a^n b^m c^m d^{2n} \mid n \geq 0, m > 0\}$$

$$S \rightarrow aSdd \mid A$$

$$A \rightarrow bAc \mid bc$$

Παραδείγματα

Να κατασκευαστεί γραμματική για τη γλώσσα:

$\{w \in \{0, 1\}^* \mid w \text{ ξεκινάει και τελειώνει με το ίδιο σύμβολο}\}$

$$\begin{aligned} S &\rightarrow 0A0 \mid 1A1 \mid 0 \mid 1 \\ A &\rightarrow 0A \mid 1A \mid \epsilon \end{aligned}$$

Να κατασκευαστεί γραμματική για τη γλώσσα:

$\{w \in \{0, 1\}^* \mid |w| \text{ περιττός}\}$

$$S \rightarrow 0S0 \mid 0S1 \mid 1S0 \mid 1S1 \mid 0 \mid 1$$

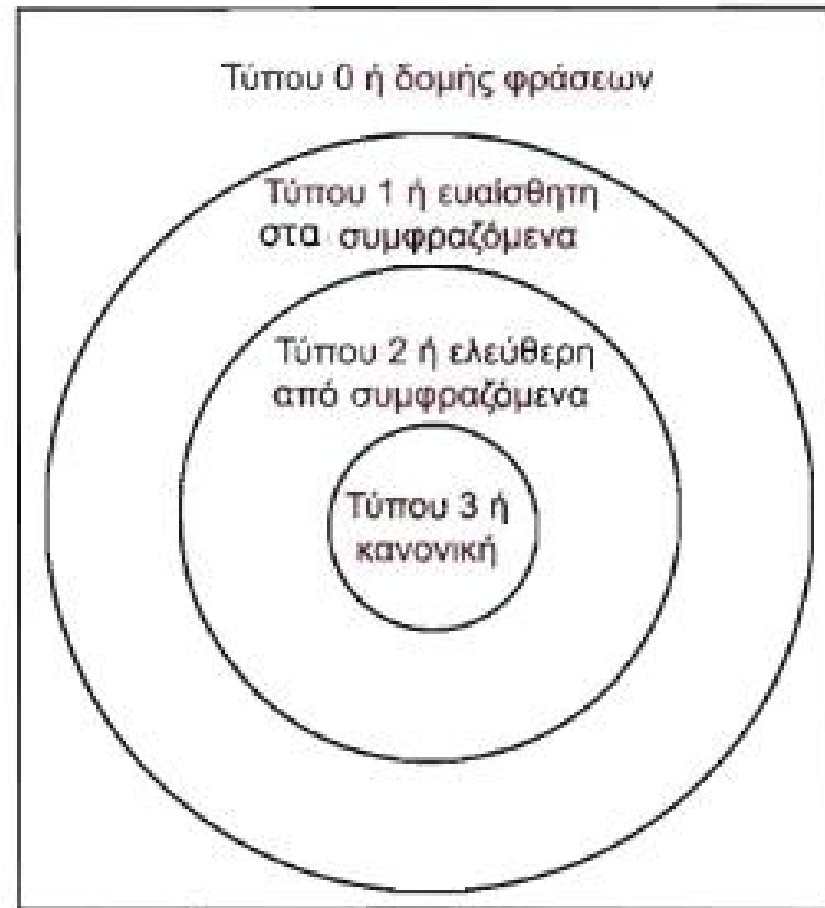
Να κατασκευαστεί γραμματική για τη γλώσσα:

$\{w \in \{0, 1\}^* \mid |w| \text{ περιττός και το μεσαίο σύμβολο είναι } 0\}$

$$S \rightarrow 0S0 \mid 0S1 \mid 1S0 \mid 1S1 \mid 0$$

Τύποι γραμματικών

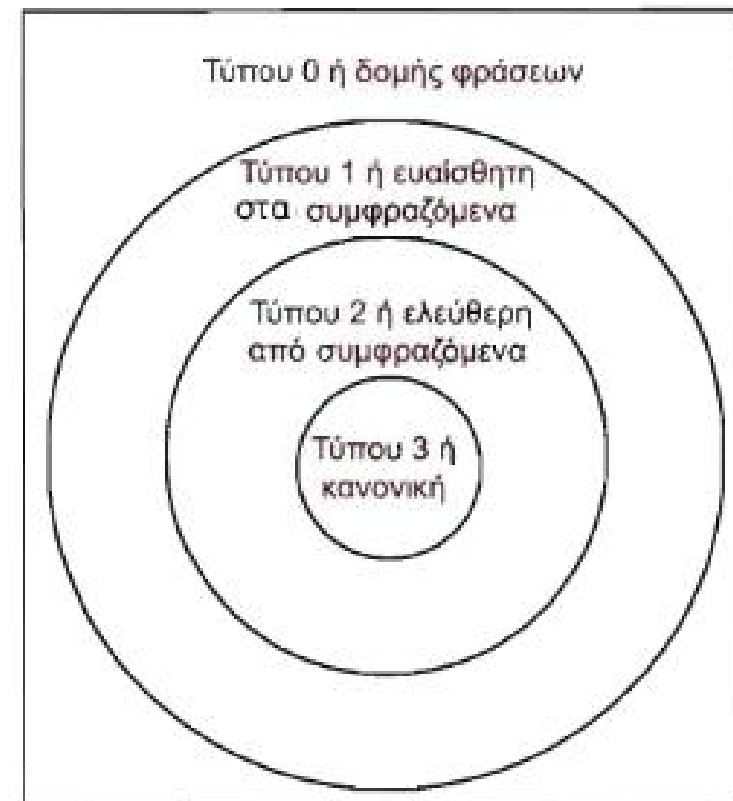
- **Τύπου 0:** δεν υπάρχουν περιορισμοί για τους κανόνες
- **Τύπου 1:** κανόνες της μορφής
  - $w_1 \rightarrow w_2$ με $|w_2| > |w_1|$
  - $w_1 \rightarrow \epsilon$
- **Τύπου 2:** κανόνες της μορφής
  - $w_1 \rightarrow w_2$ με w_1 : μεταβλητή (όχι τερματικό σύμβολο)
- **Τύπου 3:** κανόνες της μορφής
  - $w_1 \rightarrow w_2$ με $w_1 = A$ και είτε $w_2 = aB$ ή $w_2 = a$ (A, B μεταβλητές, a τερματικό σύμβολο)
  - $w_1 \rightarrow S$ και $w_2 \rightarrow \epsilon$

Τύποι γραμματικών

Τύποι Γραμματικών	
Τύπος	Περιορισμοί για τους κανόνες $w_1 \rightarrow w_2$
0	Δεν υπάρχουν περιορισμοί
1	$ w_1 < w_2 $ ή $w_2 = \epsilon$
2	$w_1 = A$, A: μεταβλητή
3	$w_1 = A$ και $w_2 = \alpha B$ α, A, B : μεταβλητές, α : τερματικό σύμβολο ή $S \rightarrow \epsilon$

Ασκήσεις

- Δίνεται η γραμματική:
- Σύνολο μεταβλητών={φράση ουσιαστικών, μεταβατική φράση ρήματος, αμετάβατη φράση ρήματος, άρθρο, επίθετο, ουσιαστικό, ρήμα, επίρρημα}
- Σύνολο τερματικών συμβόλων={ο, κοιμισμένος, ευτυχισμένος, χελώνα, λαγός, ξεπερνάει, τρέχει γρήγορα, αργά}
- Αρχική μεταβλητή: πρόταση
- Σύνολο κανόνων:

πρόταση → φράση ουσιαστικού μεταβατική φράση ρήματος
φράση ουσιαστικού

πρόταση → φράση ουσιαστικού μη μεταβατική φράση ρήματος

φράση ουσιαστικού → άρθρο επίθετο ουσιαστικό

φράση ουσιαστικού → άρθρο ουσιαστικό

μεταβατική φράση ρήματος → μεταβατικό ρήμα

μη μεταβατική φράση ρήματος → μη μεταβατικό ρήμα επίρρημα

μη μεταβατική φράση ρήματος → μη μεταβατικό ρήμα

άρθρο → ο, ,

επίθετο → κοιμισμένος

επίθετο → ευτυχισμένος

ουσιαστικό → χελώνα

ουσιαστικό → λαγός

μεταβατικό ρήμα → ξεπερνάει

μη μεταβατικό ρήμα → τρέχει

επίρρημα → γρήγορα

επίρρημα → αργά

- Δείξτε με χρήση των κανόνων ότι οι παρακάτω προτάσεις είναι έγκυρες:
  - Ο ευτυχισμένος λαγός τρέχει
  - Η κοιμισμένη χελώνα τρέχει γρήγορα
- Δείξτε ότι η δεν είναι έγκυρη η πρόταση:
  - Ο λαγός τρέχει την κοιμισμένη χελώνα

Ασκήσεις

- Δώστε γραμματική για τις γλώσσες:
  - Το σύνολο των δυαδικών συμβολοσειρών που περιέχουν άρτιο πλήθος από 0 και κανένα 1
    - $S \rightarrow 00S | \epsilon$
  - Το σύνολο των δυαδικών συμβολοσειρών που αποτελούνται από ένα 1 που ακολουθείται από περιττό πλήθος 0
    - $S \rightarrow 10A$
    - $A \rightarrow 00A | \epsilon$
  - Το σύνολο των δυαδικών συμβολοσειρών που περιέχουν δέκα ή περισσότερα 0 και κανένα 1
    - $S \rightarrow 0000000000A$
    - $A \rightarrow 0A | \epsilon$

Ασκήσεις

- Έστω $V=\{S,A,B\}$, $T=\{a,b\}$, $S=S$ και R το σύνολο:

a) $S \rightarrow aAB, A \rightarrow Bb, B \rightarrow \lambda.$	2	3
b) $S \rightarrow aA, A \rightarrow a, A \rightarrow b.$	3	
c) $S \rightarrow ABa, AB \rightarrow a.$	0	1
d) $S \rightarrow ABA, A \rightarrow aB, B \rightarrow ab.$	2	3
e) $S \rightarrow bA, A \rightarrow B, B \rightarrow a.$	2	3
f) $S \rightarrow aA, aA \rightarrow B, B \rightarrow aA, A \rightarrow b.$	0	1
g) $S \rightarrow bA, A \rightarrow b, S \rightarrow \lambda.$	3	
h) $S \rightarrow AB, B \rightarrow aAb, aAb \rightarrow b.$	0	1
i) $S \rightarrow aA, A \rightarrow bB, B \rightarrow b, B \rightarrow \lambda.$	2	3
j) $S \rightarrow A, A \rightarrow B, B \rightarrow \lambda.$	2	3

- Να προσδιοριστεί αν η κάθε γραμματική $G=(V,T,R,S)$ είναι:
  - Τύπου 0 αλλά όχι τύπου 1
  - Τύπου 1 αλλά όχι τύπου 2
  - Τύπου 2 αλλά όχι τύπου 3

Ασκήσεις

- Έστω $V=\{S,A,B\}$, $T=\{a,b\}$, $S=S$ και R το σύνολο:

a) $S \rightarrow aAB, A \rightarrow Bb, B \rightarrow \lambda.$	2	3
b) $S \rightarrow aA, A \rightarrow a, A \rightarrow b.$	3	
c) $S \rightarrow ABa, AB \rightarrow a.$	0	1
d) $S \rightarrow ABA, A \rightarrow aB, B \rightarrow ab.$	2	3
e) $S \rightarrow bA, A \rightarrow B, B \rightarrow a.$	2	3
f) $S \rightarrow aA, aA \rightarrow B, B \rightarrow aA, A \rightarrow b.$	0	1
g) $S \rightarrow bA, A \rightarrow b, S \rightarrow \lambda.$	3	
h) $S \rightarrow AB, B \rightarrow aAb, aAb \rightarrow b.$	0	1
i) $S \rightarrow aA, A \rightarrow bB, B \rightarrow b, B \rightarrow \lambda.$	2	3
j) $S \rightarrow A, A \rightarrow B, B \rightarrow \lambda.$	2	3

- Να προσδιοριστεί αν η κάθε γραμμ
  - Τύπου 0 αλλά όχι τύπου 1
  - Τύπου 1 αλλά όχι τύπου 2
  - Τύπου 2 αλλά όχι τύπου 3

Τύποι Γραμματικών	
Τύπος	Περιορισμοί για τους κανόνες $w_1 \rightarrow w_2$
0	Δεν υπάρχουν περιορισμοί
1	$ w_1 < w_2 $ ή $w_2 = \epsilon$
2	$w_1 = A$, A : μεταβλητή
3	$w_1 = A$ και $w_2 = \alpha B$ α, A, B : μεταβλητές, α : τερματικό σύμβολο ή $S \rightarrow \epsilon$

Ασκήσεις

- Δίνεται η γραμματική G με
  - $V = \{S\}$
  - $\Sigma = \{a, b, c\}$
  - $S = S$
  - $R = \{S \rightarrow abS \mid bcS \mid bbS \mid a \mid cb\}$
- Να κατασκευαστούν δένδρα παραγωγής για τις λέξεις:
  - bcbba
  - bbbcbba
  - bcabbbcb

Ασκήσεις

- Δίνεται η γραμματική G με
  - $V=\{S,A\}$
  - $\Sigma=\{0,1\}$
  - $S=S$
  - $R=\{S\rightarrow 1S \mid 00A, A\rightarrow 0A \mid 0\}$
- Δείξτε ότι η λέξη 111000 ανήκει στη γλώσσα που παράγεται από τη γραμματική G
  - $S \Rightarrow 1S \Rightarrow 11S \Rightarrow 111S \Rightarrow 11100A \Rightarrow 111000$
- Δείξτε ότι η λέξη 11001 δεν ανήκει στη γλώσσα που παράγεται από τη γραμματική G
  - Καμία λέξη της γλώσσας δε μπορεί να καταλήγει σε 1
- Περιγράψτε με λόγια τη γλώσσα $L(G)$
  - Λέξεις που αποτελούνται από 0,1 στις οποίες τα 1 προηγούνται των 0 και κάθε λέξη περιέχει τουλάχιστον τρία 0

Ασκήσεις

- Δίνεται η γραμματική G με
  - $V=\{S,A,B\}$
  - $\Sigma=\{0,1\}$
  - $S=S$
  - $R=\{S\rightarrow 0A \mid 1A, A\rightarrow 0B, B\rightarrow 1A \mid 1\}$
- Δείξτε ότι η λέξη 10101 ανήκει στη γλώσσα που παράγεται από τη γραμματική G
  - $S \Rightarrow 1A \Rightarrow 10B \Rightarrow 101A \Rightarrow 1010B \Rightarrow 10101$
- Δείξτε ότι η λέξη 10110 δεν ανήκει στη γλώσσα που παράγεται από τη γραμματική G
  - Κάθε 1 πρέπει να ακολουθείται από 0 εκτός κι αν είναι το τελευταίο σύμβολο της λέξης
- Περιγράψτε με λόγια τη γλώσσα $L(G)$
  - Λέξεις που αποτελούνται από 0,1 που ακολουθούνται από μία ή περισσότερες επαναλήψεις της λέξης 01